

Een tijdlang zag het ernaar uit dat Angela Gheorghiu als bij toverslag van het toneel was verdwenen met de komst van Anna Netrebko en een nieuwe lichter sopranen. Maar nu is ze terug met een Puccini-recital en een Madama Butterfly samen met coming man Jonas Kaufmann.

TEKST: RENÉ SEGHERS, FOTO'S: EMI / RENÉ SEGHERS

Angela Gheorghiu **Verliefd op Puccini**

JS

Het gevoel van afwezigheid is natuurlijk relatief. Het klopt dat Angela Gheorghiu sinds enkele jaren niet meer in Nederland is geweest, maar dat mag geen naam hebben als je een van de hoofdbewoners van L'Opéra, Covent Garden, The Metropolitan Opera bent, om maar een paar operahuizen te noemen. Zelf heeft ze zich in die periode dus geen moment verveeld. Omblikken is ook niet haar grootste hobby. Angela Gheorghiu kijkt liever naar de toekomst. 'Ik heb net de repetities voor Puccini's weinig uitgevoerde La Rondine afgesloten', vertelt ze. 'Een prachtig werk, dat ik al lang geleden compleet met Roberto [haar man, Roberto Alagna, red.] heb ingezongen op cd. Dat leek mij een goede keus voor de Puccini-festiviteiten rondom zijn 150ste geboortjaar. Het management heeft zich vervolgens laten overtuigen dat het het beste was om mijn Covent Garden-productie in te vliegen. Want aan de MET was het sinds de jaren dertig met Gigli en Lucrezia Bori niet meer gegeven. 'Wel zo economisch inderdaad, het internationaal uitwisselen van producties. Zo worden dingen mogelijk die anders veel moeilijker zouden zijn. La Rondine is niet zo bekend, maar het is prachtige muziek. Een mix tussen Traviata, La Bohème en Manon, en dus zoals

veel Puccini-heldinnen geïnspireerd op Franse archetypes. Maar als je werkelijk wilt weten waarom ik Magda in La Rondine zo graag zing, dan komt dat omdat ik eindelijk eens mag blijven leven!'

Uw cd 'My Puccini' is net uit. Is het niet een beetje raar om nu weer met een Puccini-album te komen? U heeft drie jaar geleden al een alomvattend Puccini-album uitgebracht.

'Ik heb helemaal niets uitgebracht. EMI heeft gewoon een compilatie op de markt gebracht. Deze keer met wat duetten, deels ook met andere opnamen, en anders samengesteld. Dat kunnen ze inderdaad doen.'

Vormt u zich als sopraan ook een beeld van de man Puccini, afgaande op de muziek en de keuzes die hij maakte in zijn onderwerpen? Al die freudiaanse libretti lijken mij voer voor psychologen, veel meer dan bij pakweg Verdi en zijn voorgangers, die aan koningsdrama's en mythologie gebonden waren.

'Ik heb me wel in zijn persoon verdiept en heb zelfs gesproken met zijn achternichten. Ik ben ook al heel lang met zijn muziek bezig, eigenlijk sinds mijn eerste Mimi. Puccini schreef mooie muziek voor tenor, maar zijn vrouwengestalten zijn speciaal. Butterfly, Mimi, of

René Seghers is muzikfilosoof en freelance publicist

*I*Ik zing Magda in La Rondine zo graag omdat ik eindelijk eens mag blijven leven!’

Magda zijn ook sterke vrouwen, karaktervol. Ik “ken” Puccini natuurlijk niet, maar ik denk altijd dat ik onmiddellijk verliefd op hem zou worden, vanaf het moment dat ik hem zou zien.’ Echtgenoot Roberto Alagna, die bij het gesprek aanwezig is, frons zijn wenkbrauwen. Angela knipoogt: ‘Wat kan ik eraan doen? Puccini is echt mijn type.’

Uw type? Een man die vrijwel alleen schrijft over vrouwen die vreselijk aan hun einde komen?

‘Ach, kijk naar het nieuws: alleen maar ellende. Mensen willen huilen. Waarom? Dat is een menselijk mysterie. Misschien zijn we allemaal bang om verraden te worden, te sterven, ik weet het niet. Misschien zou ik psychologie moeten studeren; een psychiater zou je waarschijnlijk meer kunnen vertellen. Maar wat ik

gezien heb, is dat het publiek graag huilt om de ellende van een ander. Het lijkt wel alsof ze daarmee ontsnappen aan hun eigen sores.’

Nog even over die sterke heldinnen van Puccini: kom op zeg, dat is me toch een legbatterij naïeve gansjes bij elkaar.

‘Toch niet Musetta! En neem Mimi, ze zingt: “Mijn naam is Mimi, maar ik heet eigenlijk Lucia.” Ziet u: Mimi had een heel leven voor de ontmoeting met Rodolfo. Het is een misverstand alleen haar passieve kant in ogenschouw te nemen. Ik droom er al jaren van de echte Mimi te mogen zingen, en de echte Butterfly ook! Het moet namelijk volkomen anders dan het altijd wordt gedaan. Je móet ook haar karakter zoals dat tussen de regels staat interpreteren.’

Dat heb ik niet gezien in uw recente Bohème-release uit de Metropolitan op dvd. In de eerste akte zag u er al uit of u het einde van de akte niet zou halen, zo door de tering getekend kwam u daar op in een vanuit Amsterdams perspectief bovendien nogal gedateerde, brave encenering.

‘Hmmm, dat is een Franco Zeffirelli-productie. En daar ben ik dan maar een onderdeel van. Zo gaat dat. Maar ik droom van een Bohème zoals Murger het schreef in zijn boek. Daar zit veel meer pit in. Kijk, Mimi en Musetta kennen elkaar. Ze lijden in essentie hetzelfde leven. Alleen heeft Musetta die rijke man eerder gevonden. Tot de derde akte, waarin Marcello verhaalt dat hij Mimi heeft gezien, gekleed als een koningin. Dus ze is niet alleen maar zo passief, ze heeft haar kansen ook gegrepen en beslissingen genomen. Dat bedoel ik met dat je ook tussen de regels door moet kijken.’

Ik zie de operahuizen avond aan avond vol mensen die enthousiast klappen voor volwassen protagonisten die het in hoofdzaak met meisjes van rond de veertien doen. Tegenwoordig is dat moreel volkomen verwerpelijk. Sterker nog, er staan zware straffen op. Was dat anders in Puccini’s tijd?

‘Hmmm... het was toch anders ja. Mijn grootmoeder trouwde op haar veertiende of vijftiende. Roemeense zigeuners trouwen nog steeds vanaf hun twaalfde. Tegenwoordig kijken we anders naar die dingen. En ben je op je achttiende nog een kind. Je bent hier ook minder snel volwassen dan in andere culturen. In Puccini’s dagen was men fysiek sneller volwassen, en het leven was ook veel korter. Op je veertigste was je oud. Als je tenminste nog in leven was. Terwijl ik, toen ik dertig werd, net vrouw begon te worden. Ik had mijn eerste vriendje pas op mijn 23ste.’

Da’s weer erg laat. Was u een muurbloempje?

‘Hehehe... nee, nee, dat is mijn geheimpje. Maar het is een kwestie van karakter, opvoeding, omstandigheden. Ik was gek op school en leren. Daar was ik zo op gericht dat de rest erbij inschoot. Ik heb dat altijd gekoesterd. En ik werd daarin ook van huis uit gestimuleerd. Ik had het gewoon druk, ook doordat ik een soort dubbelleven leidde: studeren en op het toneel. Iedereen nam dat heel serieus, er was nooit twijfel over welke richting ik opging.’

De maagdelijkheidcultus speelt bij Puccini een grote rol, vooral in Turandot, waar het tot centraal thema is gemaakt. Nu begrijp ik dat u Turandot – met Minnie in La Fanciulla del West zo’n beetje de enige stoere Puccini-heldin – juist als een onschuldig klein meisje ziet?

‘Inderdaad. We hebben voor Turandot al zeventig jaar Wagneriaanse kolossen! Excuse me! Turandot is precies zo’n tiener als waar u zonet over sprak. Ze is net als Liù een maagd. En een maagd, ik herinner het mij nog goed, is bang. Bang om bemind te worden,

bang aangeraakt te worden, bang om lief te hebben en zelf aan te raken.’

Daar heeft u inderdaad een punt, al is dat voor mannen precies andersom natuurlijk. Wij dromen van die dag, nou ja, u weet wel... wij jagen...

‘Ja, ik weet het. Het is iets instinctiefs, jullie kunnen het niet helpen. En wij laten jullie in die waan. Maar in werkelijkheid spartelen jullie tot het ons behaagt, precies: net als bij Turandot.’

Uw liefde voor Puccini klinkt heel aannemelijk, maar is het niet vooral ook een kwestie van toeval? Men engageert u voor die-en-die partij, toevallig is Puccini op de top van zijn populariteitscurve, en daarop golft uw carrière dan mee?

‘Ja, dat klopt. Het is een tijdsbeeld; dat heb ik niet in mijn eentje gecreëerd. Het loopt gewoon zo. Gelukkig is het wel écht mooie muziek. Zijn aria’s zijn kort, de melodieën gedragen maar niet uitgerekt, het zijn korte melodische cellen die zich prachtig ontwikkelen. Hij schreef heel makkelijk voor de stem, beter dan zijn tijdgenoten.’

Ook daarover zijn de meningen verdeeld. Niet wat het succes betreft, maar vanwege de commerciële gladheid wordt Puccini artistiek eigenlijk niet helemaal serieus genomen. Het predicaat dat aan hem kleeft is dat van hemelse kitsch.

Gheorghiu ontloft: ‘Divine kitsch? Wie zegt dat? Ik herhaal het woord niet eens, die afschuwelijke karakterisering! Wie dat schrijft heeft geen verstand van muziek. Je moet muziek studeren, dan kun je begrijpen wat Puccini is. Nogmaals: wie durft zoiets te zeggen? Laten we eerlijk zijn: de kunsten bestaan voor mensen. Ik ben een artiest, ik zing voor anderen, niet voor mijzelf. Puccini schreef die opera’s niet om ze in de la te leggen. Wij zingen ze graag omdat we succes willen hebben, omdat we willen behagen. Wat Puccini betreft: je kunt zeggen dat God niet bestaat. Daar scheiden onze wegen. Daar valt namelijk niet meer zinvol over te discussiëren. Over het succes van Puccini gelukkig ook niet. Hij was een genie, en daar geloof ik in.’

Op de pers-trailer van Butterfly zegt u dat u de rol niet live zult zingen, omdat u dat emotioneel niet aankunt. Maar die rol is toch gewoon te zwaar voor u, met die orkestratie?

‘Dat geloof ik niet. Ik heb ook Tosca gedaan. En tijdens die opname met Jonas Kaufmann heb ik vier weken lang non-stop Butterfly gezongen. Ik had daar geen problemen mee. Maar ik ga op in zo’n rol, ik vereenzelvig mij daarmee. Butterfly is emotioneel te aangrijpend voor mij om live te doen. Daar ga ik psychisch aan onderdoor. Ik bedoel: ik ben een mens, een vrouw, en geen machine die noten solfegieert. Ik heb grote moeite om uit een rol te komen als ik live

*I*Ik “ken” Puccini natuurlijk niet, maar ik denk dat ik onmiddellijk verliefd op hem zou worden, vanaf het moment dat ik hem zou zien’

Butterfly is emotioneel te aangrijpend voor mij om live te doen. Daar ga ik psychisch aan onderdoor'

zing, en Butterfly is een tragedie vanaf de eerste noot.'

Over Jonas Kaufmann gesproken: hij is helemaal hot op dit moment, en we hopen hem snel te spreken. Maar Duitsers worden nooit geroemd voor hun fantastische Italiaanse legato en Italianità.

'Weer zo'n onzin! Wie heeft u dat verteld? Ik heb dat nog nooit gehoord. En dan nog: wie maalt erom? Het is 2009, tegenwoordig hebben we andere eisen dan vijftig jaar geleden. Kaufmann heeft een prachtige stem, al kwam-ie uit Honolulu. En andersom: dan zou ik dus niet in het Duits mogen zingen omdat ik uit Roemenië kom? Geen Salomé voor mij? Geen Strauss? Of de Wesendonck-Lieder? En die arme Russen, die moeten maar in Moskou blijven? Oké, misschien zijn Russen niet altijd ideaal, haha... maar om het ze nu te verbieden?'

Even terug naar Madama Butterfly: wat is er speciaal aan uw Butterfly?

'De manier waarop Puccini de rol schreef is ideaal voor mijn stem. Mijn Butterfly is er één met duizenden kleuren. Meer wil ik er ook niet over zeggen, u moet dat zelf gaan beluisteren. Maar schrijf gerust dat Angela erg trots is op haar Butterfly! Met Antonio Pappano als dirigent voelde ik mij ook zeker, hij haalt alles uit een orkest en de zangers. Het was ook interessant om met Kaufmann te werken, hij kwam de laatste drie dagen. Nee nee, da's niet sarcastisch bedoeld: de tenor heeft niet zoveel te doen in Butterfly, en ik sta van het begin tot het eind op toneel.'

Heeft u voorbeelden als Butterfly? Die u vooraf bestudeert bijvoorbeeld?

'Nee. Ik luister nooit naar andere sopranen als vertrekpunt. Ik begin met solfège, dan de tekst, en pas als ik klaar ben luister ik naar anderen. Zoals Mirella Freni, Renata Tebaldi, twee prachtige CioCio Sans. Maar mensen moeten naar nieuwe opnamen luisteren, niet alleen naar die dingen van vijftig jaar geleden.'

Vrijwel alle sopranen hebben een probleem met de slotnoot van 'Un bel di vedremò'. Die komt er op de een of andere manier vrijwel nooit vlekkeloos uit. Hoe zit dat met u?

'Die noot komt er perfect uit. Ik heb daar geen problemen mee.'

Waarom zijn de meeste latere werken van Puccini minder populair dan eerste vier? Was de inspiratie op? Of is het iets anders?

'Ik weet het niet. Sommige opera's van hem zijn ook moeilijk, je hebt er speciale zangers voor. En Bohème, da's zo'n romantisch verhaal. Iedereen zou wel zo'n leven willen leiden.'

O ja: hongerig, kou lijden en geen geld hebben om brandhout te kopen.

'Praat me niet van honger! Ik heb dat toch meegemaakt. Er waren dagen in het oude communistische tijdperk dat er gewoon geen eten was en dan nam ik wortels en deed er suiker op om de smaak draaglijk te maken. Nee, ik houd niet van wortels, afschuwelijk! Af-schu-we-lijk! Maar het leven van Roemeense musici in die tijd was exact zoals Bohème. En weet je wat het gekke is: ik heb genoten van iedere minuut!'

Is het geen zwaktebod dat Puccini's kassuccesen alle bewerkingen zijn van ingevingen of meesterwerken van ander componisten? Nadat zijn eerste twee opera's Le Villi en Edgar waren geflopt, zag hij mogelijkheden om Massenets Manon te veritalianiseren. Vervolgens stal hij Leoncavallo's concept voor La Bohème, haalde Ricordi over een andere componist van Tosca af te laten zien, en plunderde ten slotte Mascagni's meesterwerk Iris in Butterfly en Turandot.

'Pardon? Dat zal toch zeker niet zo zijn hè! Oké, misschien zag hij de zwaktes bij Manon en schiep iets dat beter was. Wat is daar fout aan? Het gaat om het eindresultaat: Puccini was simply the best!'

In de afgelopen vier jaar zijn er veel nieuwe sopranen bijgekomen. Voelt u rivaliteit? En hoe gaat u met die nieuwe verhoudingen om?

'Iedere nieuwe sopraan is nog naar mijn optredens geweest en zei dan na afloop tegen mij: ik wil jou zijn! Ze willen mijn succes, mijn leven, mijn carrière. En dat begrijp ik. We zijn collega's, ik heb respect voor ze. Ik gun het ze ook. Iedereen wil iets bereiken, en dat kan alleen als je goed bent. Dus moet je hard werken. En er zijn momenteel echt veel prachtige sopranen, ik heb school gemaakt zal ik maar zeggen! Ik was een goed voorbeeld, haha. Al van kleins af aan. Al had ik er een tijdlang moeite mee dat iedereen naar mij keek. Ik dacht dat ik afweek of zo, maar later begreep ik dat ik het positief moest zien. Dat het bewondering was. Maar even concreet: ik respecteer mijn collega's, u noemt Netrebko: prachtige sopraan.'

Zijn er tot slot nog geheimen die ik kan onthullen?

'Ik ga Carmen live zingen. Volgend jaar, aan de MET. En Adriana Lecouvreur in Covent Garden. Nederland? Of ik daar te duur voor ben geworden? Nee nee, ik heb prachtige herinneringen aan Nederland, het concert voor de koningin, het feest in de stad, maar mijn agenda loopt tot 2014 en ik heb geen aanbiedingen uit Nederland. Maar als een impresario belt, wil ik graag kijken of we een dag kunnen prikken. U weet wat de gouverneur van Californië in zulke gevallen zegt: 'I'll be back!' 🍷